

Lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 45/2019 vp): Asia on saapunut lakivaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Miia Ljungqvist, oikeusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Tanja Jaatinen, oikeusministeriö
- Suomen kansallinen jäsen Lilja Limingoja, Eurojust
- valtiosyyttäjä Ritva Sahavirta, Syyttäjälaitos
- apulaistietosuojavaltuutettu Jari Råman, tietosuojavaltuutetun toimisto
- poliisitarkastaja Jaakko Sonck, Poliisihallitus
- rikostarkastaja Markku Ranta-aho, keskusrikospoliisi
- tullilylitarkastaja Lassi Salakka, Tulli
- asianajaja Jussi Sarvikivi, Suomen Asianajajaliitto
- professori Sakari Melander

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- sisäministeriö
- Helsingin käräjäoikeus
- Rajavartiolaitos

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan. Ehdotettu laki täydentäisi Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virastoa koskevaa Euroopan unionin asetusta. Lailla kumottaisiin Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta annettu laki. Uusi laki vastaisi pitkälti voimassa olevaa lakia, joskin osa nykyisestä sääntelystä ehdotetaan jätettäväksi tarpeettomana pois, sillä kyseisistä asioista on jo säädetty asetuksessa.

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2019 vp

Lisäksi Syyttäjälaitoksesta annettuun lakiin, yhteisistä tutkintaryhmistä annettuun lakiin, julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin, kilpailulakiin, rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettuun lakiin sekä rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta sekä esitutkinnan ja syytetoimien siirtämisestä Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi lähinnä teknisiä muutoksia.

Ehdotettujen lakien on tarkoitus tulla voimaan asetuksen tullessa sovellettavaksi 12 päivänä joulukuuta 2019 tai mahdollisimman pian sen jälkeen.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Haagissa sijaitsevan Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) tehtävänä on tukea kansallisten viranomaisten välistä oikeudellista koordinaointia ja yhteistyötä, jolla torjutaan terrorismia ja vakavaa, useampaa kuin yhtä EU-maata koskevaa järjestäytyntä rikollisuutta.

Eurojust on perustettu alkujaan Eurojust-yksikön perustamisesta vakavan rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi tehdyllä neuvoston päätöksellä 2002/187/YOS (Eurojust-päätös), ja sen tarkoituksena oli tehostaa vakavan järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa Euroopan unionissa. Eurojustia koskevaan päätökseen on tehty vuonna 2008 laajoja muutoksia. Suomessa Eurojustia koskeva päätös on pantu kansallisesti täytäntöön Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta annetulla lailla (742/2010).

Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat 14.11.2018 antaneet asetuksen (EU) 2018/1727 Euroopan unionin oikeudellisen yhteistyön virastosta (Eurojust) ja neuvoston päätöksen 2002/187/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta (jäljempänä Eurojust-asetus). Eurojust-asetuksen soveltaminen alkaa 12.12.2019. Asetus on voimassa sellaisenaan, ja sitä sovelletaan suoraan. Lakivaliokunta on lausunut asetusehdotuksesta sen neuvotteluvaiheessa (LaVL 24/2013 vp).

Eurojust-asetuksen tarkoituksena on säilyttää asetuksessa ne osat, jotka ovat osoittautuneet tehokkaiksi Eurojustin hallinnossa ja toiminnassa, mutta samalla uudistaa viraston oikeudellista kehystä ja tehostaa sen toimintaa ja rakennetta. Keskeisenä tavoitteena on, että Eurojust voi keskittyä operatiiviseen toimintaan ja keventää Eurojustin kansallisten jäsenten hallinnollista työtaakkaa (ks. HE, s. 12).

Hallituksen esityksen tarkoituksena on sisällyttää kansalliseen lainsäädäntöön Eurojust-asetusta täydentävät kansalliset säännökset sekä tehdä Eurojustia koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön Eurojust-asetuksen edellyttämät muutokset. Selkeyden vuoksi Eurojust-asetuksesta aiheutuvat lainsäädäntömuutokset tehdään kumoamalla voimassa oleva Eurojust-laki (742/2010) ja säätämällä uusi Eurojust-asetusta täydentävä Eurojust-laki (1. lakiehdotus). Ehdotettu laki vastaa kuitenkin sisällöltään monelta osin voimassa olevaa lakia. Esityksen mukaan tätä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena ottaen huomioon, että asiallisesti Eurojustin toimintaan ei ole Eurojust-ase-

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2019 vp

tuksen myötä tulossa suuria muutoksia, eikä myöskään nykyisessä lainsäädännössä kansallisella tasolla ole ilmennyt mainittavia ongelmia.

Ehdotettu Eurojust-laki sisältää täydentäviä säännöksiä muun muassa kansallisesta jäsenestä ja tämän toimivallasta, kansallisesta varajäsenestä ja kansallisen jäsenen avustajasta, kansallisista yhteyshenkilöistä ja koordinoinnista, yhteistyöstä kansallisten viranomaisten kanssa sekä tietojen toimittamisesta, oikeudesta käsitellä henkilötietoja ja henkilötietojen siirtämisestä.

Esityksessä ehdotetaan uuden Eurojust-lain lisäksi eräisiin muihin lakeihin lähinnä teknisiä muutoksia.

Lakivaliokunta pitää tärkeänä Eurojustin tehtävää ja toimintaa eri jäsenvaltioiden kansallisten viranomaisten välisen yhteistyön ja oikeudellisen koordinoinnin tukena. Valiokunta katsoo esityksessä omaksuttujen, asetusta täydentävää kansallista sääntelyä koskevien ratkaisujen olevan perusteltuja. Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esityksessä ehdotettuja lakiehdotuksia seuraavin huomioin.

Eurojustin kansallinen jäsen, varajäsen ja kansallisen jäsenen avustaja

Ehdotetun Eurojust-lain (1. lakiehdotus) 2 § sisältää säännökset Eurojustin kansallisesta jäsenestä, 3 § kansallisen jäsenen toimivallasta, 4 § varajäsenestä ja 5 § kansallisen jäsenen avustajasta. Ehdotetun 2 §:n mukaan kansallisen jäsenen nimittämiseen ja kelpoisuusvaatimuksiin sovelletaan, mitä valtiosyyttäjän nimittämisestä ja kelpoisuusvaatimuksista säädetään. Varajäseneksi voidaan ehdotetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan määrätä Syyttäjälaitoksesta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu syyttäjä. Kansallisen jäsenen avustajaksi niin ikään määrätään ehdotetun lain 5 §:n 1 momentin mukaan Syyttäjälaitoksesta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu syyttäjä.

Eurojust-asetuksen 7 artiklan 4 kohdan mukaan kansallisilla jäsenillä ja varajäsenillä on oltava syyttäjän, tuomarin tai kansallisen lainsäädännön mukaisesti syyttäjän tai tuomarin toimivaltaa vastaavaa toimivaltaa käyttävän oikeusviranomaisen edustajan asema. Kansallisen jäsenen avustajalla taas on asetuksen 7 artiklan 7 kohdan mukaan oltava artiklan 4 kohdassa tarkoitettu asema, jotta hän voi toimia kansallisen jäsenen lukuun tai sijasta.

Eurojust-asetus mahdollistaa edellä todetun mukaisesti joko syyttäjän tai tuomarin nimittämisen jäseneksi ja varajäseneksi. Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta katsoo kuitenkin, että Eurojustin kansalliseksi jäseneksi on esityksessä ehdotetun mukaisesti perusteltua nimittää ehdotetun lain 2 §:ssä säädetty kelpoisuusvaatimukset täyttävä syyttäjä. Myöskin varajäsenen osalta esityksessä omaksuttu ratkaisu on valiokunnan näkemyksen mukaan perusteltu. Valiokunta yhtyy esityksessä (HE, s. 18) todettuun näkemykseen siitä, että vaikka asetusta mahdollistaisi myös tuomarin nimittämisen varajäseneksi, tätä ei ole pidettävä tuomarin riippumattomuus, syyttäjistä erilaiset toimivaltuudet ja varajäsenen tehtävän ajoittaisuus huomioon ottaen perusteltuna. Valiokunnan näkemyksen mukaan olisi muun muassa tuomarin riippumattomuus huomioon ottaen varsin ongelmallista, jos varajäseneksi voitaisiin nimittää tuomarin virkaa hoitava henkilö, joka ajoittain tuomarin tehtäviensä ohella hoitaisi varajäsenen tehtäviä Eurojustissa.

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2019 vp

Kansallisen jäsenen avustajaksi voidaan Eurojust-asetuksen mukaisesti periaatteessa nimittää myös henkilö, jolla ei kansallisen lainsäädännön mukaisesti ole asetuksen 7 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua syyttäjän tai tuomarin toimivaltaa. Tällöin avustaja ei kuitenkaan voi toimia 7 artiklan 7 kohdan sääntely huomioon ottaen kansallisen jäsenen lukuun tai sijasta. Asiassa saamansa selvityksen perusteella valiokunta yhtyy esityksessä (HE, s. 19) todettuun näkemykseen siitä, että on perusteltua, että avustajaksi määrätään vain sellainen henkilö, joka voi toimia kansallisen jäsenen sijasta. Valiokunnan näkemyksen mukaan esityksessä omaksuttu ratkaisu on tältä osin perusteltu, koska tilannetta, jossa avustaja ei voisi tarvittaessa — esimerkiksi varajäsenen ollessa estynyt — toimia kansallisen jäsenen lukuun tai sijasta ei voida pitää tarkoituksenmukaisena.

Kansallisen jäsenen toimivaltuudet

Ehdotetun Eurojust-lain (1. lakiehdotus) 3 pykälä sisältää säännökset kansallisen jäsenen toimivaltuuksista. Pykälän 1 momentin mukaan kansallisella jäsenellä on Syyttäjälaitoksesta annetun lain 10 §:ssä tarkoitettu toimivalta Eurojustin toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Pykälän 2 momentin mukaan kansallinen jäsen voi toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä tai suostumuksella: 1) saattaa rikosasian Eurojustin käsiteltäväksi; 2) tehdä vieraalle valtiolle rikosoikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön tai määräyksen; 3) päättää esitutkintaviranomaisen tai syyttäjän toimivaltaan kuuluvan rikosoikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön ja määräyksen täytäntöönpanosta Suomessa; 4) päättää Eurojustin järjestämässä koordinoitukokouksessa tarpeelliseksi katsotun esitutkintatoimenpiteen suorittamisesta Suomessa; sekä 5) päättää luvan myöntämisestä valvottuun läpilaskuun tai sen koordinoimisesta Suomessa.

Ehdotetun Eurojust-lain 3 §:n 3 momentti koskee kiireellisiä tilanteita. Kansallinen jäsen voi sen mukaan päättää 2 momentin 2—5 kohdassa tarkoitettua esitutkintaviranomaisen tai syyttäjän toimivaltaan kuuluvasta toimenpiteestä kiireellisessä tilanteessa, jos hän ei saa yhteyttä viranomaiseen, jolla on toimivalta päättää toimenpiteestä. Ennen päätöksen tekemistä kansallisen jäsenen on oltava yhteydessä toimenpiteen täytäntöönpanosta vastaavaan viranomaiseen. Toimenpiteestä on viipymättä ilmoitettava viranomaiselle, jolla on toimivalta päättää toimenpiteestä, minkä jälkeen toimivalta päättää toimenpiteen jatkamisesta tai sen keskeyttämisestä on kyseisellä viranomaisella.

Ehdotettu toimivaltuuksia koskeva sääntely vastaa melko pitkälti voimassa olevaa vastaavaa sääntelyä ja on lähtökohtaisesti rajoitettu Eurojust-asetuksessa tarkoitettujen kansallisen jäsenen toimivaltuuksien mukaisesti. Tämä lähtökohta on valiokunnan näkemyksen mukaan perusteltu, koska toimivaltuuksista määrätään Eurojust-asetuksen 8 artiklassa ja koska viranomaisten toimivaltuuksien rajapintojen tarkkarajainen sääntely huomioon ottaen kansallisen jäsenen toimivaltuuksien muunlainen määrittely olisi ongelmallista. Lakivaliokunta on myös aiemmin Eurojust-päätöksen täytäntöönpanoa koskevan voimassa olevan lainsäädännön käsittelyn yhteydessä kiinnittänyt huomiota siihen, että kansallisen jäsenen toimivaltuudet on rajattu Eurojustia koskevan unionitasoisen sääntelyn täytäntöönpanon ja rajat ylittävän yhteistyön toteuttamisen kannalta tarpeelliseen (ks. LaVM 10/2010 vp, s. 3). Valiokunta katsoo, että tämä lähtökohta on olennainen myös nyt käsiteltävän esityksen yhteydessä. Selvää on, ettei kansallisessa sääntelyssä tule myöntää kansalliselle jäsenelle suppeampia toimivaltuuksia kuin mitä asetuksessa edellytetään.

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2019 vp

Lakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetut Eurojust-lain 3 §:n kansallisen jäsenen toimivaltuuksia koskevat säännökset eivät ole identtiset Eurojust-asetuksen 8 artiklan säännösten sanamuotojen kanssa. Eurojust-asetuksen 8 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat kuitenkin myöntää kansallisille jäsenille lisävaltuuksia kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Myös toimivaltaisen kansallisen viranomaisen suostumuksella toteutettavien, kohdassa 3 tarkoitettujen toimenpiteiden sekä kohdan 4 mukaisten, kiireellisissä tilanteissa suoritettavien toimenpiteiden osalta asetustekstissä viitataan kansalliseen lainsäädäntöön. Kansallisten jäsenten toimivaltuuksista lausutaan lisäksi Eurojust-asetuksen johdanto-osan 15 kappaleessa, josta myös ilmenee, että jäsenvaltioille on jätetty liikkumavaraa määrittellä mainituista toimivaltuuksista kansallisessa lainsäädännössä. Näin ollen sanamuotojen ei valiokunnan käsityksen mukaan ole välttämätöntä olla identtiset asetuksessa ja kansallisessa laissa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Eurojust-asetuksella ei ole tehty juurikaan muutoksia Eurojustin operatiiviseen toimintaan, vaan muutokset liittyvät pääosin Eurojustin hallinnon organisointiin. Eurojust-asetus ei tuo varsinaisia muutoksia kansallisten viranomaisten toimintaan eikä voimassa olevassa Eurojust-laissa ole kansallisella tasolla ilmennyt mainittavia ongelmia. Saadun selvityksen mukaan esitystä valmisteltaessa ei myöskään ole ilmennyt tarvetta myöntää kansalliselle jäsenelle nykyisestä poikkeavia toimivaltuuksia. Edellä selostettu puoltaa valiokunnan näkemyksen mukaan esityksessä omaksuttua ratkaisua seurata pitkälti voimassa olevan sääntelyn muotoiluja.

Ehdotettu Eurojust-lain 3 §:n 2 momentin säännös koskien kansallisen jäsenen toimivaltaa vastaa pitkälti voimassa olevan lain vastaavaa säännöstä. Säännöksen kohdissa 2 ja 3 käytetty termi ”rikosoikeudellista yhteistyötä koskeva pyyntö tai määräys” kattaa valiokunnan käsityksen mukaan yleiskäsitteenä asetuksen 8 artiklan 3 kohdassa mainitut keskinäistä oikeusapua tai vastavuoroista tunnustamista koskevat pyynnöt tai määräykset, mukaan lukien toimenpiteet, joista säädetään eurooppalaista tutkintamääräystä koskevassa direktiivissä 2014/41/EU ja sen täytäntöönpanolaissa (430/2017). Säännös ei siten valiokunnan käsityksen mukaan rajoita asetuksessa tarkoitettujen toimivaltuuksien soveltamisalaa tältä osin.

Koska 3 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohdan yleissäännökset jo kattavat eurooppalaiseen tutkintamääräykseen liittyvät toimet, ei lakiin ole valiokunnan käsityksen mukaan tarvetta ottaa myöskään nimenomaista, asetuksen 8 artiklan 3 kohdan b alakohtaa vastaavaa säännöstä liittyen eurooppalaiseen tutkintamääräykseen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan selvyyden vuoksi esityksessä kuitenkin ehdotetaan nykysääntelyn säilyttämistä siltä osin, että kansallisella jäsenellä on 2 momentin 4 kohdan mukaan toimivalta päättää Eurojustin järjestämässä koordinoitukokouksessa tarpeelliseksi katsotun esitutkintatoimenpiteen suorittamisesta Suomessa. Nykysääntelyä vastaavasti 2 momentin 5 kohta sisältää myös nimenomaisen säännöksen valvotusta läpilaskusta. Vaikka sekin toimenpiteenä sisältyy eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin soveltamisalaa, kyse on erityisluonteisesta tutkintatoimenpiteestä, josta vastaa esitutkintaviranomainen eikä syyttäjä lähtökohtaisesti osallistu prosessiin. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tästä syystä on selvyyden vuoksi katsottu perustelluksi säilyttää asiasta erillinen säännös. Edellä selostetun sekä saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää ehdotetun Eurojust-lain 3 §:n 2 momentin muotoilua asianmukaisena ja perusteltuna.

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2019 vp

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan myös kiiretilanteita koskeva edellä selostettu 3 §:n 3 momentin säännös vastaa asetuksen 8 artiklan 4 kohdan velvoitteita. Mainitun kohdan mukaan kiireellisissä tapauksissa, joissa ei ole mahdollista määrittää toimivaltaista kansallista viranomaista tai saada tähän yhteyttä ajoissa, kansallisilla jäsenillä on toimivalta toteuttaa 3 kohdassa tarkoitettut eli kansallisen viranomaisen suostumuksella muutoin toteutettavat toimenpiteet kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti sillä edellytyksellä, että ne ilmoittavat tästä toimivaltaiselle kansalliselle viranomaiselle mahdollisimman pian. Ehdotettu 3 §:n 3 momentin säännös antaa kansalliselle jäsenelle mahdollisuuden toimia nopeaa päätöstä edellyttävissä tilanteissa, joissa hän ei saa yhteyttä Suomessa viranomaiseen, jolla on toimivalta päättää toimenpiteestä. Kyseen voi tulla esitutkintaviranomaisen tai syyttäjän toimivaltaan kuuluva toimenpide, kuten rikosoikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön tekeminen tai täytäntöönpano, tutkintatoimenpiteen suorittaminen taikka luvan myöntäminen valvottuun läpilaskuun tai sen koordinointi.

Tilanteet, jolloin kansalliseen toimivaltaiseen viranomaiseen ei saada yhteyttä, ajoittuvat mitä ilmeisimmin ilta- tai yöaikaan, viikonloppuihin ja arkipyhiin. Kansallinen jäsen tekee päätöksen esimerkiksi määrätyn tutkintatoimenpiteen suorittamisesta tai myöntää luvan valvottuun läpilaskuun, mutta konkreettisen tutkintatoimenpiteen tai valvotun läpilaskun suorittaa esitutkintaviranomainen. Ehdotetun 3 §:n 3 momentin mukaan kansallisen jäsenen on ennen päätöksen tekemistä oltava yhteydessä toimenpiteen täytäntöönpanosta vastaavaan viranomaiseen. Kansallisen jäsenen tulee siten ennen päätöksen tekemistä varmistua siitä, että päätöksen tarkoittama toimenpide voidaan suorittaa ilta- tai yöaikaan taikka viikonloppuna ja siihen on käytettävissä tarvittavat henkilöresurssit ja toteuttaminen on turvallista. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan, ottaen huomioon sekä esitutkintaviranomaisten että syyttäjälaitoksen päivystysjärjestelmät, lienee toimivaltainen kansallinen viranomainen pääsääntöisesti tavoitettavissa myös virka-ajan ulkopuolella eikä säännökseen olisi käytännössä kuitenkaan tarvetta turvautua.

Edellä selostettu ehdotettuun Eurojust-lain 3 §:n 3 momenttiin sisältyvä edellytys siitä, että ennen päätöksen tekemistä kansallisen jäsenen on kuitenkin oltava yhteydessä toimenpiteen täytäntöönpanosta vastaavaan viranomaiseen, sisältyy myös voimassa olevan Eurojust-lain 3 §:n 4 momenttiin. Lakivaliokunta on voimassa olevaa Eurojust-lakia koskevassa mietinnössään (LaVM 10/2010 vp, s. 3) katsonut, että vaatimus yhteydenotosta on kiiretapauksissa tärkeä sen varmistamiseksi, että toimenpiteen toteuttamiselle on käytännössä resurssit ja toteuttaminen on turvallista. Valiokunta katsoo, että kyseinen lähtökohta on edelleen perusteltu myös nyt käsiteltävän esityksen yhteydessä.

Edellä selostetun sekä saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää myös ehdotettua Eurojust-lain 3 §:n 3 momenttia kokonaisuutena perusteltuna ja asianmukaisena.

Tietosuoja

Henkilötietojen käsittelyyn Eurojustin toiminnassa sovelletaan Eurojust-asetuksen tietosuojasäännöksiä sekä hiljattain uudistettua toimielinten tietosuojasetusta (EU) 2018/1725. Ehdotettu Eurojust-laki (1. lakiehdotus, 8 §) sisältää lisäksi osittain nykyistä lakia vastaavan säännöksen, joka koskee tietojen toimittamista kansalliselle jäsenelle sekä kansallisen jäsenen tiedonsaantioikeutta ja oikeutta käsitellä henkilötietoja. Lisäksi ehdotettu laki sisältää säännökset kansallisen toimivaltaisen viranomaisen antamasta luvasta tilanteessa, jossa Eurojust siirtää Suomen kansal-

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2019 vp

liselta viranomaiselta saamia henkilötietoja edelleen kolmannelle maalle tai kansainväliselle järjestölle Eurojust-asetuksen mukaisesti (9 §). Voimassa olevasta laista poiketen ennakkoluvan henkilötietojen siirtämiseen kolmannelle maalle antaa säännöksen mukaan kansallisen jäsenen sijaan alkuperäisen siirron toteuttanut toimivaltainen viranomainen. Ehdotettu säännös vastaa Eurojust-asetuksen 56 artiklassa säädettyä. Lakivaliokunta katsoo ehdotetun 9 §:n säännöksen olevan tarkoituksenmukainen, sillä alkuperäisen siirron toteuttaneella viranomaisella voidaan olettaa olevan parhaat edellytykset arvioida luvan antamisen vaikutuksia.

Ehdotettavassa Eurojust-laissa ei voimassa olevasta laista poiketen säädetä enää Suomen edustajasta Eurojustin yhteisessä valvontaelimessä, sillä Eurojust-asetuksen mukaan henkilötietojen käsittelyn valvonta siirtyy valvontaelimeltä Euroopan tietosuojavaltuutetulle. Euroopan tietosuojavaltuutettu valvoo Eurojustin suorittamaa henkilötietojen käsittelyä siten kuin Eurojust-asetuksen 40 artiklassa säädetään. Euroopan tietosuojavaltuutettu tekee asetuksen mukaan (42 artikla) tiivistä yhteistyötä kansallisten viranomaisten kanssa, joka Suomessa on tietosuojavaltuutettu.

Hallituksen esitystä ja saamaansa selvitystä arvioituaan lakivaliokunta pitää Eurojustia koskevan tietosuojasääntelyn kokonaisuutta asianmukaisena. Henkilötietojen käsittelyä koskevan kansallisen täydentävän sääntelyn tarve on varsin vähäinen siitä syystä, että Eurojust-asetukseen sisältyvä tietosuojasääntely on riittävän kattavaa ja yksityiskohtaista. Valiokunta katsoo saamansa selvityksen perusteella, että Eurojust-lakiin esityksessä ehdotetut tietosuojasäännökset ovat perustellut ja asianmukaiset.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Lakivaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 45/2019 vp sisältyvät 1.—7. lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2019 vp

Helsingissä 12.11.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Leena Meri ps
jäsen Marko Asell sd
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Saara Hyrkkö vihr
jäsen Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Jouni Ovaska kesk
jäsen Mari Rantanen ps
jäsen Mirka Soinikoski vihr
jäsen Sebastian Tynkkynen ps
jäsen Paula Werning sd
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Pauli Kiuru kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mikko Monto